

Oponentský posudek

Doc. PhDr. Marie Rakušanová, Ph.D.

Disertační práce:

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Petr Wittlich, CSc.

Problematika krásy v současném umění zneklidňuje v posledních několika letech stále více teoretiků (nebo spíše teoretiček) mladší a střední generace. V roce 2005 připravila výstavu s názvem *Imprese. Síla krásy – původ vize* pro Galerii Rudolfinum kurátorka Simona Vladíková a zaměřila ji, podle vlastních slov „na fenomén krásy“, ptala se „po jejím původu, po zdroji, který nachází v síle vize“. S autenticitou, pravdivou silou umělecké výpovědi spojuje fenomén krásy také Karolína Dolanská ve své disertační práci.

Opory pro své úvahy o tomto nesnadném tématu opírá Dolanská především o autority z oblasti filozofie a to napříč staletími – od Platóna po Derridu. Zvláštní prostor je v práci věnován rozboru některých zásadních myšlenek a konceptů filozofie Friedricha Nietzscheho. Vzhledem k autorčině motivaci aktualizovat krásu jako relevantní hodnotu pro úvahy o současném umění, neudiví, že hlavní polemika je vedena s postmoderními a poststrukturalistickými texty Arthura C. Danta a Yvese-Alaina Boise. Oporu v oponování těmto autoritám nachází Dolanská v textech teoretiků, jako jsou např. David Hickey, či Margaret Werth. Jejich přístup ji v některých případech inspiruje také k vlastním interpretacím uměleckých děl, které zapojuje do celkové argumentační strategie své práce. Škála autorů, kterým v souvislosti s tématem věnuje pozornost, je poměrně široká a v první části práce se zaměřuje především na velikány moderního umění, jako jsou Édouard Manet, Egon Schiele, Vasilij Kandinskij, René Magritte, Henri Matisse, Pablo Picasso. Exkurzů k autoritám z oblasti filozofie i historie a teorie umění nalezneme také v těchto výkladových pasážích celou řadu, příznačné však je, že se Dolanská soustřeďuje podstatněji na kanonické texty modernismu, především na práce Clementa Greenberga, protože správně tuší, že dnešní problematkový status fenoménu krásy byl založen mimo jiné právě v nich.

Polemiku s Arthurem C. Dantem a jeho zpochybňováním současné relevance fenoménu krásy uzavírá Dolanská na straně 106, kde píše: „*So — contrary to Danto’s allegation against beauty in the name of moral indignation and call for action to correct things — it turns out that beauty is in fact what personifies both morality and action. Beauty, that is, stands out as the negation of any a-priori fixed picture imposed on reality and has the power to break the established discourse, which had lost the capacity for a true and fresh description of reality — or of interaction with reality — and thus became oppressive. In Hickey’s words, beauty is the refutation of “the language of symptoms that is profoundly tolerable to the status quo”. Beauty introduces the possibility of change. Art, by essence, must break the old forms of representation that have become inadequate in capturing what is relevant to the time — and thereby became false. The “end of art” announced by Danto is then a correct description of the workings of the bureaucratic institutions upon art — after the bureaucrats*

are done checking the meaning and all the appropriate aspects of the art works, in order for them to qualify, no work of art any longer exists. — by presenting a new form of representation that collapses the old mold and allows one to see things anew, afresh, truly, in a way that is unrepeated and unrepeatable — in a way that makes us feel: “this could not have been otherwise”. Only then, we see, know, feel and understand that what we are looking at must be beautiful — that it is beautiful.“
Druhá část práce je pak věnována prezentaci teoretických a kurátorských projektů Karolíny Dolanské a může být čtena jako uvedení této premisy do praxe.

Práce je po formální stránce pečlivě připravená, vytknout by snad bylo možné jen úplné drobnosti v transkripci některých německých a francouzských jmen (s čímž mívají ovšem těžkosti anglosaské teoretické texty vydávané i v těch nejprestižnějších nakladatelstvích). Například není důsledně psána přehláska nad „u“ v příjmení německého literárního kritika Petera Bürgera, chyba se vloudila do křestního jména Maneta (Édouard ne Eduard) a Yvese-Alaina Boise (Yves-Alain, ne Yve-Alain). To jsou však detaily, které lze zmínit jen na okraj.

Lenka Dolanská si nevybrala pro svou disertační práci jednoduché téma. Za velkou výzvu tento problém považoval například také Umberto Eco, který mu nedávno rovněž věnoval rozsáhlé úvahy, na které se ostatně Dolanská na dvou místech své práce odvolává. Autorka si nesnadnost svého úkolu uvědomovala a teoretickou přípravu na jeho zpracování nepodcenila, o čemž svědčí mimo jiné množstvím odkazů na autority z oblasti filozofie, dějin a teorie umění.

Disertační práci doporučuji k obhájení.

Doc. PhDr. Marie Rakušanová, Ph.D.

V Praze dne 20.4.2013